

Gratis LHBT-beleid

Deze handreiking biedt gemeenten handvatten om de emancipatie van lesbische vrouwen, homomannen, biseksuelen en transgenders (LHBT) te bevorderen zonder extra geld uit te geven.

Uit een peiling van MOVISIE (2010) is gebleken dat veel kleine gemeenten moeite hebben met LHBT-beleid. Ze menen dat ze te weinig budget hebben om specifiek aandacht te besteden aan lesbische vrouwen, homomannen, biseksuelen en transgenders. In 2011 zijn daar bezuinigingen bijgekomen. Deze *Handreiking Gratis LHBT-beleid* biedt maatregelen die gemeenten kunnen treffen zonder dat het extra geld kost.

Drie typen gratis LHBT-beleid

Er zijn drie typen gratis LHBT-beleid. Sommige maatregelen kosten helemaal niets. Dan gaat het bijvoorbeeld om het uitspreken van waardering voor LHBT-burgerinitiatieven. Op die manier fungeert de gemeente – via de wethouder of de ambtenaren – als rolmodel. Tenslotte heeft de gemeente een meer formele rol om de veiligheid en het burgerschap goed te helpen vormgeven: de regiefunctie op het gebied van veiligheid, integratie en sociale cohesie. Vanuit die rol kan de gemeente samenwerkingspartners aanspreken op hun aandacht voor seksuele diversiteit. Tenslotte zijn er gemeentelijke maatregelen die wel geld kosten, maar die u al uitvoert. Door in de wijze van uitvoering rekening te

Door alleen al haar waardering uit te spreken kan de gemeente aangeven dat zij er ook is voor homoseksuele burgers

houden met seksuele diversiteit, kunt u met algemene maatregelen uw lesbische, homoseksuele, biseksuele en transseksuele burgers ondersteunen zonder dat dit extra budget vereist.

Communicatie

Zelfs al neemt een gemeente helemaal geen praktische maatregelen die specifiek ten goede komen aan LHBT-burgers, toch kan zij laten zien dat ze hen serieus neemt en er voor hen is. Hier volgen een aantal concrete mogelijkheden:

- Op de gemeentelijke website en in de gemeentegids kunt u hier en daar een foto opnemen van een homo of lesbisch stel, een transgender of een LHBT-evenement. Zulke beelden zullen LHBT-burgers waarderen en opvatten als een signaal dat de gemeente voor hen openstaat.
- Aan de gemeentelijke website kunt u een aparte pagina toevoegen, onder de kop 'De gemeente voor de lesbische, homoseksuele, biseksuele en transseksuele burger'. Hierop kunnen links staan naar actueel nieuws in de gemeente of regio, de lokale belangenvereniging en ontmoetingsgelegenheden. Ook kan de pagina verwijzen naar de gay&lesbian switchboard, een vraagbaak voor alle vragen over homoseksualiteit, met een landelijk overzicht van relevante adressen en een activiteitenagenda: zie www.switchboard.nl.
- Op LHBT-feestdagen kunt u een regenboogvlag uithangen. Op 17 mei is het IDAHO, International Day Against Homophobia. De derde zaterdag van juni wordt Roze Zaterdag gevierd en op 11 oktober is het nationale Coming-out Dag. Als een lokale organisatie iets organiseert in dit kader, kunt u ruimte beschikbaar stellen.
- Gebruik uw digitale mogelijkheden (Facebook, LinkedIn, Hyves, digitale perslijst) om relevant nieuws te verspreiden onder LHBT-doelgroepen.
- U kunt seksuele diversiteit aan de orde stellen in steden waarmee u een stedenband onderhoudt, bijvoorbeeld door vertegenwoordigers van de lokale LHBT-beweging mee te nemen op uitwisselingsbezoek.
- Laat lokale LHBT-organisatie(s) een discussie organiseren over seksuele diversiteit wanneer uw gemeente bezoek krijgt in het kader van de stedenband.
- Ondersteun een collecte door de lokale LHBT-organisatie(s), ten behoeve van een project rond seksuele diversiteit in een stad waarmee u een stedenband heeft.

Monitoring en burgerparticipatie

Het wordt steeds belangrijker om rekening te houden met de wensen van uw burgers. Dat kan door formeel onderzoek of door meer informele vormen van burgerparticipatie. Onderzoek is duur, maar toch laten veel gemeenten onderzoek doen naar de behoeften van burgers. Het kost niets of nauwelijks iets om aan dat onderzoek vragen over LHBT-burgers toe te voegen.

- Vraag uw interne of externe onderzoeksbureau om vragen over seksuele diversiteit op te nemen in regulier onderzoek. MOVISIE geeft gratis advies over de vraagstelling. Soms zijn onderzoekers bang dat expliciete vragen over homoseksualiteit respondenten zal afschrikken. Dit blijkt echter zelden het geval. MOVISIE kan uw onderzoekers hierbij gratis coachen.

Zet actieve vrijwilligers uit de LHBT-beweging af en toe in het zonnetje

Bij het raadplegen van burgers kunt u zich richten tot belangenorganisaties, of tot individuele burgers. Beide kosten geen geld.

- Voer jaarlijks of tweejaarlijks een gesprek met de lokale LHBT-organisatie(s). Als er in uw gemeente geen LHBT-organisatie actief is, kunt u een regionale organisatie benaderen. Die heeft vast leden in uw gemeente. U kunt hen vragen of zij signalen of

suggesties hebben wat uw gemeente voor haar LHBT-burgers kan doen. Maak van tevoren duidelijk wat de randvoorwaarden zijn.

- Als u werkt met wijkpanels of buurtschouwen, vraag de organisatoren dan om (ook) LHBT-burgers te betrekken. Stel (homo)seksualiteit in de wijk aan de orde. Vraag bijvoorbeeld of mensen zich veilig en geaccepteerd voelen in de wijk, ook als ze homo, lesbisch,

bi of transgender zouden zijn.

- Zet actieve vrijwilligers uit de LHBT-beweging af en toe in het zonnetje.
- Ga na of er LHBT's zitting hebben in meer formele vormen van participatie, zoals in artikel 52 adviescommissies en de Wmo-raad. Hoe stellen adviesraden zich op de hoogte van de noden en meningen van de LHBT-bevolking? Wijs hen de weg naar lokale of regionale belangenorganisaties.

Geef het goede voorbeeld aan burgers

De gemeente is er door en voor burgers. Althans, dat is het ideaal. Dat betekent dat ambtenaren, politici en bestuurders een verantwoordelijkheid hebben bij het geven van het goede voorbeeld rond respect en burgerschap. Vooral de burgemeester, wethouder en raadsleden kunnen invloed uitoefenen op de sfeer in de gemeente. Zowel in negatieve zin: seksuele diversiteit in de gemeenten negeren, bagatelliseren, ontkennen of bevooroordeelde opmerkingen maken, als in positieve zin: het belang laten merken van goed samenleven, tolerantie, respect en waardering van diversiteit. Enkele tips voor leiderschap in gemeentelijke rolmodellen:

- Draag een brede visie op burgerschap en diversiteit uit, waarin steeds specifieke aandacht voor diverse groepen is. Elke keer dat u bepaalde groepen weglaat, heeft dat een teleurstellend effect op de betrokken burgers, terwijl als u zaken bij naam noemt, men zich erkend voelt.
- Bezoek af en toe een LHBT-organisatie of evenement.
- Houd een spreekbeurt op bekende LHBT-feestdagen, of verwijs ernaar als u op een dergelijke dag elders spreekt over burgerschap en tolerantie.
- Besteed vanzelfsprekende aandacht aan seksuele diversiteit bij uw contacten en bij de organisaties waarmee u samenwerkt.
- Stel in het College of de Raad geregeld aan de orde of en hoe er in beleidsvoorstellen rekening wordt gehouden met diversiteit, inclusief seksuele diversiteit.
- Steun de benoeming van LHBT-burgers in ereposities wanneer uitsluiting dreigt, bijvoorbeeld als men moeite heeft met een homoseksuele of transseksuele Prins Carnaval.
- Zorg ervoor dat alle bijzondere ambtenaren van de burgerlijke stand bereid zijn om stellen van gelijk geslacht te trouwen.

Maatschappelijke ontwikkeling

De Wmo heeft negen prestatievelden, maar eigenlijk twee aspecten: preventie van uitval (door bevordering van sociale cohesie en leefbaarheid) en opvang (van kansarme burgers). Het draait dus allemaal om *sociale insluiting*: bij uitstek een relevant thema voor LHBT-burgers. Uit onderzoek en incidenten blijkt dat sommige groepen LHBT's extra kwetsbaar zijn. In gemeenten is daarom aandacht nodig voor het tegengaan van discriminatie en sociale uitsluiting van LHBT-burgers. Omdat de gemeente al regulier Wmo-beleid maakt, hoeft dit geen extra geld te kosten, alleen sensitiviteit en belangstelling.

- Breng de positie van LHBT-burgers onder de aandacht van instellingen die u inschakelt voor Wmo-prestatieveld 1: sociale cohesie en leefbaarheid. Op welke manier ondersteunen zij LHBT's?
- Zorg dat het Wmo-loket actuele informatie geeft, zichtbaar maakt dat het openstaat voor vragen van LHBT-burgers en dat de medewerkers hun vragen willen en kunnen beantwoorden.
- Vraag de Wmo-raad om advies over seksuele diversiteit, zorg en sociale cohesie.
- Vraag bij lokale opvangvoorzieningen of zij jongeren opvangen die bedreigd worden vanwege hun seksuele voorkeur of genderidentiteit. Staan ze open voor slachtoffers van huiselijk geweld of eerwraak op die gronden? En hoe maken zij dit bekend onder hun doelgroepen?
- Vraag organisaties die u subsidieert om rekening te houden met seksuele diversiteit en vraag hen ook om aan te geven hoe zij dat doen (of waarom ze hebben besloten dat niet te doen).

Geef het goede voorbeeld als werkgever

De gemeente is er niet alleen voor burgers, maar ook voor haar eigen werknemers. Is uw eigen diversiteitsbeleid goed geregeld? Daarmee geeft u het goede voorbeeld. En daar mag u best trots op zijn!

- Laat uw leidinggevenden het goede voorbeeld geven door vormen van diversiteit te steunen.
- Bevorder onderlinge sociale steun en samenwerking in uw organisatie.
- Bevorder een open houding ten opzichte van diversiteit.
- Zorg voor een klachtenprocedure en gebruik de regeling om het bedrijfsklimaat te verbeteren.
- Zorg dat de vertrouwenspersoon en bedrijfshulpverlening openstaan voor klachten van LHBT-medewerkers.
- Neem vragen over LHBT op in de Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) en de Werknemers Tevredenheidmonitor die u van tijd tot tijd laat doen.
- Zet uw visie op (seksuele) diversiteit in de etalage.

- Regisseer kennismaking en samenwerking tussen de vrijwilligerscentrale en de lokale LHBT-groepen, bijvoorbeeld wat betreft vrijwilligerswerving en training.

**Regisseer
kennismaking en
samenwerking
tussen de
vrijwilligerscentrale en
lokale LHBT-groepen**

Onderwijs

Scholen vallen niet meer onder de formele invloedssfeer van de gemeente. Tegelijkertijd hebben gemeenten vaak wel een relatie met de scholen in het dorp of de stad. Dat is ook belangrijk.

Scholen bereiden jongeren immers voor op de invulling van hun burgerschap en het respectvol samenleven in de maatschappij. Daarbij functioneren scholen steeds breder en hebben ze steeds vaker een spilfunctie in de buurt. Deze verhouding tussen school en gemeente biedt kansen om seksuele diversiteit op een vanzelfsprekende manier, zonder extra kosten, in gezamenlijke activiteiten op te nemen.

- In het overleg met schooldirecteuren kan de wethouder informeren hoe scholen seksuele diversiteit meenemen in hun incidentenregistratie, hun veiligheidsplan en in de doorlopende leerlijn rond burgerschap.
- Vraag de GGD in uw regio om de landelijk aanbevolen vragen over homoseksualiteit mee te nemen in de Jeugdmonitor, die onder middelbare scholieren wordt afgenomen.
- Een extra vraag aan de GGD kan zijn om via hun afdeling jeugdgezondheidszorg of preventie deze gegevens per school terug te koppelen. Dit leidt tot meer bewustzijn van de

LHBT-specifieke (on)veiligheid van scholen.

- Ook kunt u aan de GGD vragen hoe zij samenwerkt met de lokale LHBT-voorlichtingsgroepen.
- De gemeente kan 'Mijn ID Schoolambassadeurs' ondersteunen. Dit zijn vrijwilligers die scholen stimuleren aandacht te besteden aan veiligheid, burgerschap en seksuele diversiteit. Een gemeente kan bijvoorbeeld contactpersonen en telefoonnummers leveren en hun diensten bekend maken via de gemeentelijke website. Ambtenaren, politici en wethouders kunnen zelf schoolambassadeur worden en zo laten zien dat zij de sociale veiligheid op scholen een warm hart toedragen.

Veiligheid

Openbare veiligheid is een zaak van iedereen. Daarvoor zet de gemeente algemene middelen in. Binnen die middelen is veel mogelijk om LHBT's te beschermen tegen discriminatie en geweld.

LHBT-sensitiviteit en kwaliteit van het beleid

De meeste adviezen in deze handreiking hebben betrekking op aandacht voor seksuele diversiteit in uw reguliere beleid. Dat vergt een zekere sensitiviteit en belangstelling van uw bestuurders en medewerkers. Hoe bevordert u die?

- Vraag trainingsbureaus om aspecten van diversiteit standaard op te nemen in het reguliere trainingsaanbod. Laat bijvoorbeeld bij casusbesprekingen seksuele diversiteit aan de orde komen, of vraag bij de BHV-trainingen om niet alleen maar vrouwelijke poppen voor mond-op-mond beademing.
- Vraag uw managers om in hun begeleiding aandacht te geven aan diversiteit. Check of ze dat in de volle breedte doen: niet alleen culturele diversiteit maar ook seksuele diversiteit verdient aandacht.

Stimuleer uitwisseling tussen de politie(bureaus) en de lokale LHBT-organisatie(s).

- U kunt de politie laten instrueren hoe om te gaan met homo-ontmoetingsplaatsen (HOP's). Daarover zijn gratis factsheets en handreikingen van de politie en van MOVISIE beschikbaar. Ook advies van MOVISIE hierover is kosteloos.
- U kunt seksuele diversiteit regelmatig aan de orde stellen in het driehoeksoverleg tussen burgemeester, Openbaar Ministerie en politie. U kunt ervoor kiezen om het Meldpunt Discriminatie en/of de lokale LHBT-belangenorganisatie hiervoor ook uit te nodigen.
- U kunt, zoals steeds meer gemeenten doen, de *Yogyakarta Principles* als gemeente onderschrijven en dit uitdragen. De Yogyakarta Principles is een internationaal document over de mensenrechten van lesbische vrouwen, homomannen, biseksuelen en transgenders.

Sport en vrije tijd

Voor sport en recreatie bestaan doorgaans reguliere budgetten en regelingen. Hierin kunt u aandacht voor seksuele diversiteit opnemen.

- Vraag lokale sportclubs naar hun anti-discriminatiecode en klachtenregeling en informeer of LHBT's welkom zijn in hun vereniging.
- Als LHBT-burgers actie organiseren om toegang te krijgen tot sportverenigingen en locaties (bijvoorbeeld om zich als mannen- of vrouwenpaar in te schrijven bij een dansschool), steunen dan door bemiddeling en verwijzing naar het Meldpunt Discriminatie.
- Vraag clubs om actie te ondernemen tegen racistische en homofobe spreekwoorden. Als supporters zulke spreekwoorden inzetten, heeft de gemeente het recht om wedstrijden stop te zetten.
- Als er lokaal initiatieven zijn om homo/lesbische sportclubs op te richten, steun deze dan in het vinden of delen van sportlocaties.

Gezondheid

De gemeente heeft via de GGD de verantwoordelijkheid en de mogelijkheden om iets voor de gezondheid van LHBT's te betekenen.

- Laat vragen over LHBT's opnemen in de Gezondheidsmonitor. Advies van MOVISIE daarover is gratis.
- Laat de GGD op haar website duidelijk opnemen hoe en waar burgers zich kunnen laten testen op hiv en soa, en eventueel terecht kunnen buiten kantoortijden voor PEP.
- Als de GGD zelf de soa-screening uitvoert, zorg dan dat LHBT-uitgaansgelegenheden in uw gemeente van informatie worden voorzien over veilige seks en testen op hiv en soa.

Creatieve ideeën?

Een overzicht van interventies zonder (extra) middelen, gebaseerd op deze handreiking, is ook te vinden op onze website: www.homo-emancipatie.nl/gratis. Heeft u zelf creatieve ideeën hoe uw gemeente 'gratis' beleid kan maken? Meld ze bij MOVISIE, wij vullen het overzicht op de website graag aan met uw suggesties.

Colofon

Auteur: Peter Dankmeijer

Eindredactie: Mariëtte Hermans

Fotografie: Daan Stringer

Vormgeving: Ontwerpbureau Suggestie & illusie

Drukwerk: Drukkerij Libertas

Downloaden: www.movisie.nl

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door financiering van het ministerie van OCW.

Postbus 19129 * 3501 DC Utrecht * T 030 789 20 00

F 030 789 21 11 * www.movisie.nl * info@movisie.nl

© MOVISIE, kennis en advies voor maatschappelijke ontwikkeling, 2011

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling